

POSTANOWIENIE

5 września 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Marta Romańska

na posiedzeniu niejawnym 5 września 2024 r. w Warszawie
w sprawie z wniosku Skarbu Państwa - Państwowego Gospodarstwa Leśnego
Lasów Państwowych Nadleśnictwa G.
z udziałem J.F., P.F., E.W., A.K., A.E., Prokuratora Prokuratury Okręgowej w K.
o zasiedzenie,
na skutek skargi kasacyjnej Skarbu Państwa - Państwowego Gospodarstwa
Leśnego Lasów Państwowych Nadleśnictwa G.
od postanowienia Sądu Okręgowego w Nowym Sączu
z 11 stycznia 2023 r., III Ca 135/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od wnioskodawcy na rzecz uczestników postępowania kwotę 900 (dziewięćset) zł z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia wnioskodawcy odpisu niniejszego postanowienia, tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

A.W.

UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do przytoczonych przesłanek, a rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o których jest mowa w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na to, że jego zdaniem wobec sprzeczności judykatury istnieje potrzeba wykładni: - art. 123 § 1 pkt 1 k.c. w zw. z art. 175 k.c. i art. 172 § 1 i 2 k.c., budzącego poważne wątpliwości i wywołującego rozbieżności w orzecznictwie sądów w zakresie stosowania tego unormowania do wniosków byłego właściciela lub jego następcy prawnego o stwierdzenie nieważności decyzji dotyczącej przejęcia przez Skarb Państwa jego nieruchomości (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.); - art. 121 pkt 4 k.c. w zw. z art. 175 k.c. (w poprzednim stanie prawnym - art. 277 pkt 4 k.z., art. 109 pkt 4 Przepisów ogólnych prawa cywilnego w zw. z art. 53 Prawa rzeczowego i w zw. z art. XLI § 1 i 2 Przep. wpr. k.c.), budzącego poważne wątpliwości i wywołującego rozbieżności w orzecznictwie sądów w zakresie stosowania tego unormowania w wypadku zawładnięcia nieruchomości przez Skarb Państwa w związku z akcją „W.” (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.).

Powołanie się na przesłankę art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. rodzi po stronie skarżącego zobowiązanie do przedstawienia argumentów, potwierdzających konieczność wykładni przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie albo konieczność zmiany dotychczasowej wykładni. Skarżący powinien przy tym nie tylko wyjaśnić, na czym polegają wątpliwości związane z rozumieniem określonych przepisów, lecz także wytłumaczyć, że wątpliwości interpretacyjne mają poważny charakter. Istotne jest, aby skarżący nie pominął doktrynalnego lub orzeczniczego źródła wątpliwości bądź rozbieżności w orzecznictwie sądów. Skarżący powinien je opisać,

przytaczając argumenty, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych. Skarżący obowiązany jest też przedstawić własną interpretację powołanych przepisów, a także objaśnić, jaki wpływ będzie ona miała na rozstrzygnięcie sprawy.

Sposób skonstruowania wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania przez skarżącego nie spełnia wymagań określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. W części „a.” skargi skarżący ograniczył się w istocie do przytoczenia orzecznictwa Sądu Najwyższego, ukazującego różne ujęcia stosowania art. 123 § 1 pkt 1 k.p.c. w zw. z art. 175 k.c. i art. 172 § 1 i 2 k.c. Uczynił to, przedstawiając rozwój orzecznictwa na tle zagadnień związanych z zasiedzeniem nieruchomości objętych działaniami przedstawicieli władz ówczesnej Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, prowadzących do wyzucia z własności określonych grup społecznych. Obszerne przytoczenie wypowiedzi Sądu Najwyższego poświęconych wykładni powołanych przepisów przesądza jednak o niemożliwości uznania ich treści i znaczenia za dotąd niewyjaśnione. Zapoznanie się z przedstawionymi poglądami prowadzi do przekonania, że Sąd Najwyższy szeroko wypowiadał się w przedmiocie działań właścicieli, których skuteczne podjęcie prowadzi do przerwy biegu terminu zasiedzenia.

Zagadnienie sformułowane przez wnioskodawcę na gruncie wykładni art. 123 § 1 pkt 1 k.c. w zw. z art. 175 k.c. zostało szczegółowo wyjaśnione m.in. w postanowieniu Sądu Najwyższego z 29 lipca 2021 r., IV CSKP 64/21, a potwierdzone w postanowieniu Sądu Najwyższego z 16 marca 2022 r., II CSKP 174/22. Z rozważań w nich przedstawionych wynika jasno, że jak długo decyzja będąca podstawą wpisu prawa Skarbu Państwa do księgi wieczystej, w realiach spraw omawianych w powołanych orzeczeniach, pozostawała w mocy, tak długo poprzednicy prawni uczestników i oni sami nie mogli być postrzegani jako właściciele nieruchomości, a ich roszczenie windykacyjne czy też roszczenie o ustalenie prawa własności nieruchomości nie mogło być uwzględnione. W sprawach tego rodzaju wzruszenie decyzji stanowiło warunek konieczny odzyskania legitymacji czynnej do dochodzenia roszczeń, których celem jest przywrócenie uprawnionym władztwa nad rzeczą lub ustalenie prawa własności. Warunkiem efektywności ochrony prawnej, po zakwestionowaniu aktu tworzącego tytuł prawny wnioskodawcy do nieruchomości, było zgłoszenie przez uczestników

roszczeń przysługujących im jako jej właścicielom. Kwestia podnoszona przez skarżącego została zatem jednoznacznie rozstrzygnięta i przestała już budzić wątpliwości.

Za uznaniem, że w zakresie stosowania powołanych przepisów występują jeszcze wątpliwości interpretacyjne w orzecznictwie sądów nie może przemawiać wybór jednej z zaprezentowanych przez skarżącego linii orzeczniczych jako podstawy do ukształtowania wizji pozwalającej na uzyskanie korzystnego dla niego rozstrzygnięcia. Skarżący nie przytoczył bowiem orzeczeń wskazujących na jakąkolwiek rozbieżność w wykładni, prowadzącą do stosowania w tożsamych sytuacjach faktycznych i prawnych powoływanych przepisów w sposób zupełnie odmienny, co rodziłoby skutek istnienia w obrocie prawnych skrajnie niewłaściwych i jawnie niesprawiedliwych rozstrzygnięć sądów. Nie ulega wobec tego wątpliwości, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej skarżący wykorzystał jako instrument do podjęcia próby przeforsowania przyjęcia innej niż Sądy *meriti* koncepcji, innej daty rozpoczęcia biegu zasiedzenia, a przez to – do doprowadzenia do przyznania przez Sąd Najwyższy, że termin zasiedzenia dobiegł końca z pozytywnym dla skarżącego skutkiem. Podobnie skarżący postąpił w odniesieniu do zgłoszonej potrzeby wykładni art. 121 pkt 4 k.c. w zw. z art. 175 k.c.

Jednocześnie, nie może umknąć w kontekście rozważań odnoszonych do weryfikacji spełnienia hipotezy z przesłanki przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., że skarżący Sądowi Okręgowemu zarzucił nieprawidłowość stanowiska dotyczącego zawieszenia biegu zasiedzenia do 1989 r. Skarżący podniósł, że Sąd drugiej instancji przedstawia zapatrywanie „bez szczegółowego odniesienia się do konkretnych okoliczności faktycznych dotyczących byłych właścicieli przejętych nieruchomości, czy ich następców oraz bez względu na to, czy poprzednicy prawni stron byli represjonowani”. Tymczasem z analizy motywów postanowienia Sądu Okręgowego niezaprzeczalnie wynika, że Sąd podjął się dogłębnego zbadania okoliczności faktycznych sprawy. Wyraźnie odniósł się do sytuacji M.F., który podejmował aktywnie czynności prawne zmierzające do przywrócenia własności ziemi, którą utracił na skutek działań państwowych. W przeciwieństwie do argumentacji skarżącego, mającej przemówić za potrzebą wykładni przepisów, Sąd *meriti* wywiązał się zatem z konieczności

zbadania czy osoba uprawniona do skutecznego dochodzenia roszczenia o wydanie nieruchomości była tej możliwości pozbawiona (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 9 października 2015 r., IV CSK 473/13). Sąd *meriti* przyjął przecież, że M.F. nie ustawał w wysiłkach i staraniach o odzyskanie odebranego mienia i pozostawał na bieżąco zaznajomiony z możliwościami, które jedynie pozornie gwarantował mu miniony ustrój i panujące w nim realia. Próbował także uzyskać wiedzę o tych możliwościach u lokalnych przedstawicieli władzy i Skarbu Państwa. Dlatego nie budzi wątpliwości, że w świetle ustalonych przez Sąd *meriti* okoliczności sprawy usprawiedliwiona była ocena, że *in concreto* dopuszczalne było stwierdzenie późniejszej końcowej daty zakończenia stanu siły wyższej, uniemożliwiającej poprzednikowi prawnemu uczestników, tj. w dacie późniejszej niż przypadającej na dzień ustanowienia sądownictwa administracyjnego – 1 września 1980 r. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 czerwca 2019 r., I CSK 741/18). Sąd orzekający przyjął też za Sądem Najwyższym, że przynależenie ówczesnych właścicieli nieruchomości do osób objętych akcją „W.” powoduje, że z perspektywy historycznej, uzasadniona jest ocena, iż moment ustania okoliczności obezwładniających skuteczność żądania wydania wiązać należało z wyborami z czerwca 1989 r.; dla oznaczenia chwili ustania przeszkody istotne jest, kiedy powszechne oddziaływanie przeszkody ustało i osoba uprawniona mogła podjąć efektywne działanie chroniące własność (*vide*: postanowienie Sądu Najwyższego z 18 maja 2017 r., III CSK 221/16; por. też: uchwała Sądu Najwyższego z 26 października 2017 r., III CZP 30/07).

Oznacza to, że Sąd Okręgowy rozważył wszelkie okoliczności sprawy, a następnie przyjął indywidualną ich miarę z uwzględnieniem pozycji poprzednika prawnego i jego następców względem realiów ustrojowych. W świetle powołanych przepisów, których wykładnia nie budzi już wątpliwości, zaś sądy nie wydają sprzecznych orzeczeń, Sąd Najwyższy stwierdził, że oceny prawnej przeprowadzonej przez Sąd Okręgowy nie cechuje wadliwość, zasługująca na weryfikację w drodze postępowania kasacyjnego.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 398⁹ § 1 i 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. oraz – co do kosztów postępowania – art. 520 § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2, art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c., § 5 pkt 1 i § 2 pkt 5 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2

rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2023 r. poz. 1935), orzeczono jak w postanowieniu.

A.W.

[ms]